

проблема зараз, коли працівники, зайняті наданням медичної допомоги населенню, проведенням лабораторних і наукових досліджень з проблем коронавірусу COVID-19 під час виконання ними професійних обов'язків, наражаються на ризики захворювання [4].

Особливе занепокоєння викликає стан забезпечення медпрацівників засобами індивідуального захисту (ЗІЗ), що передбачено ст. 37 Закону, ст. 163 Кодексу законів про працю України та ст. 8 Закону України «Про охорону праці». Відповідно до чинного законодавства, перелік засобів індивідуального захисту працівників має бути затверджений у колективному договорі закладу охорони здоров'я на підставі галузевих норм. Проте галузеві норми безплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту робітникам і службовцям установ охорони здоров'я скасовано розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2017 р. №1022-р, що ускладнює питання забезпечення медичних працівників належними і дієвими ЗІЗ [3; 2].

Наказом МОЗ від 24.01.2020 р. №185 «Про заходи щодо недопущення занесення і поширення на території України випадків захворювань, спричинених новим коронавірусом, виявленим у м. Ухань (провінція Хубей, Китай)» для керівників територіальних органів та закладів охорони здоров'я затверджено рекомендації щодо дій при виявленні особи, яка відповідає визначенню випадку нового коронавірусу, в яких також відсутні зазначені норми [5].

Отже, в умовах COVID-19 дуже важливим є питання безпечних та належних умов праці медичних працівників, адже саме вони на «передовій» і повинні бути в максимально можливій безпеці та мати належний захист у боротьбі з коронавірусом, оскільки медики знаходяться в безпосередній близькості до інфікованих та піддаються не просто зараженню, а й отриманню вірусу у великих дозах. У боротьбі з Covid-19 медперсонал у всьому світі платить дуже високу ціну. Тисячі медпрацівників заразилися вірусом, кількість померлих лікарів неухильно зростає. Забезпечення медперсоналу належного як правового захисту, який гарантуватиметься як законодавством, так і страховою медициною; а також забезпечення належного медичного захисту, зокрема засобами належного індивідуального захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. COVID-19 – професійне захворювання: вимога лікарів. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/medichne-pravo-farmaceutika/covid19>
2. Закон України «Про охорону праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
3. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
4. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>
5. Наказ МОЗ від 24.01.2020 р. №185 «Про заходи щодо недопущення занесення і поширення на території України випадків захворювань, спричинених новим коронавірусом, виявленим у м. Ухань (провінція Хубей, Китай). URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates>

О. В. Парута,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри ТІФП
ППО, НУ «Львівська політехніка»

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ВИХІДНА ІДЕЯ ПРАВОВОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Проблема толерантності сьогодні – одна з центральних проблем особистісного, міжособистісного, національного та глобального порядку. Особливості правового виховання та соціалізації українців на засадах гуманності й толерантності частково розглянуто у працях відомих в Україні науковців: І. Галицького, О. Губар, І. Жаровської, С. Сливки, О. Тарасишиної, Л. Тарасюк, А. Фурмана, О. Шаюк та інших. Концепт, який зародився ще в часи Просвітництва сьогодні активно розвивається, зазнає змін та набуває статусу міждисциплінарного. Не поодинокими є дослідження толерантності в межах загальнотеоретичної юриспруденції, щоправда з наголосом на її практичне значення у функціонуванні сучасного глобалізованого світу.

Термін "толерантність" походить від лат. *"tolerantia"*, що в перекладі на різні сучасні мови означає терпіння, терпимість. Донедавна цей термін використовувався лише у психології й позначав відсутність чи послаблення реакції на якийсь несприятливий фактор. В наші дні слово "толерантність" набуло зовсім іншого значення й значно ширшої сфери вживання. Толерантність часто розуміють як: установку ліберального прийняття моделей поведінки, переконань, цінностей іншого; моральну рису особи, яка характеризує її ставлення до інтересів, переконань, вірувань, звичаїв і поведінки інших людей; ознаку впевненості в собі; поблажливості, терпимості до інших суб'єктів; одну з чеснот і високих цінностей, що передбачає пошану і визнання рівності, відношення до іншої людини як до рівнодостоїнної особи, що виражається у свідомому придушенні відчуття неприйняття; настроєність на порозуміння і діалог з іншими, визнання й пошану їхніх прав на відмінність; один із головних принципів ідеології та практики прав людини тощо.

О. Шаюк наголосила на тому, що толерантність є "складним соціокультурним явищем сучасного світу, що характеризується терпимим ставленням до іншого, другого чи альтернативного і є важливою культурною умовою, яка примножує і покращує результати співробітництва і загальнолюдського спілкування, а тому постає в суспільному житті як рамкова умова ефективності соціальних зв'язків, усталених і нових форм комунікативної взаємодії". На думку авторки толерантність проявляється як активна життєва позиція, котра формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини, виявляється в людському намірі досягнути порозуміння і гармонії різних мотивів, орієнтацій і думок без застосування сили [6, с. 109]. Толерантність – це повага або визнання рівності інших, відмова від домінування та насильства. Інакше кажучи, постійні, цілеспрямовані зусилля для створення такого інформаційного поля, яке б культивувало в людині настанову на самообмеження, злагоду та співробітництво, емоційну мобілізацію, злагоду культур. Це також визнання легітимності законних інтересів іншого, що не розходяться з мораллю, і відвертість щодо його досвіду, готовність до діалогу й розширення власного досвіду в цьому випадку [5, с. 39].

Досліджувана категорія порівняно нова в українському праві, однак вже досить поширена в західній юриспруденції. Толерантність є базовою цінністю відкритого суспільства, терпимістю до інших людей, до встановлених в суспільстві порядків, до чогось своєрідного, іншого ніж власне, чужих думок, позицій, переконань тощо. В юриспруденції питання толерантності та соціальної терпимості найчастіше торкається міжнародних відносин, діалогу культур, міжетнічних та міжконфесійних взаємин. Концепт позначає повагу, прийняття різних культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості, містить глибокі правові засади. Без терпимості, врахування інтересів один одного, рівноправності народів, їх культур неможливий правовий розвиток і прогрес жодної з держав.

Толерантність розглядається як пошана і визнання рівності, відмова від домінування і насильства, визнання багатомірності і різноманіття людської культури, норм поведінки, відмова від зведення цього різноманіття до одноманітності або переваги будь-якої однієї точки зору. У такій інтерпретації толерантність означає визнання прав іншого, сприйняття іншого як собі рівного, що претендує на розуміння і співчуття, готовність прийняти представників інших народів і культур такими, якими вони є, і взаємодіяти з ними на основі згоди й пошани. Своє практичне вираження вона знаходить у витримці, самовладанні [4, с. 9]. На думку О. Тарасишиної, нинішнє дистанціювання України від тоталітаризму створює можливість розглядати толерантність як вираження духовного зростання суспільства, прагнення людей до демократії, пом'якшення соціальних суперечностей. Сприяти таким змінам у соціальному житті має державна ідеологія, яка забезпечувала б довіру народу до державної влади [4, с. 3].

І. Галицький запевняє, що толерантність є тим явищем, яке пронизує всі три елементи правосвідомості в порядку їх ієрархічного розташування. Автор стверджує, що толерантність "починається з концептуального формування на ідеологічному, науково-світоглядному рівні, який виражається в теоретичних правових розробках, державних доктринах та політико-правових рішеннях. Наступною драбинкою вона спускається в побутову свідомість людей, відображаючись в їхньому сприйнятті картини світу, в їх емоціональній реакції на певні явища та події, залежить від здатності кожного індивіда та всього суспільства в цілому інкорпорувати або реанімувати цінності толерантності. І, нарешті, як результат всього попереднього цілеспрямованого впливу на громадську свідомість формуються та виникають мотиви конкретних вчинків, які є наслідком соціального становища в певний відрізок історичного часу та наслідком ефективності державотворчої правової політики в сфері толерантності" [1, с. 17]. Дослідник приходиться до висновку, що формування толерантних настанов має впроваджуватися на таких рівнях, як особистість, родина, суспільство, держава.

Права і свободи людини виступають в якості фундаменту толерантності і визначають межі інтолерантної поведінки. Індивід приходить до розуміння іншої особи через визнання і повагу до її прав та свобод, – відзначає С. Рашидов. Автор звертаючись до свого багаторічного досвіду роботи в громадських організаціях відзначає, що "найбільш ефективним інструментом виховання толерантності є участь молоді в роботі інститутів громадянського суспільства [3].

Шукаючи шляхи вирішення проблеми толерантності в українському суспільстві, слід звернутися й до думки О. Губар. Авторка запевняє нас: "людина, як розумна істота, розуміє, що сприйняття інших є обов'язковою умовою сприйняття її самої, реалізації її інтересів і прав. Тим самим особа свідомо приборкує свої пристрасті й бажання, обмежує свою індивідуальну свободу заради загального блага. Формування такої позиції особистості можливе тільки на шляху громадянської освіти, освіти в дусі прав людини. Це може стати внутрішньою "опорою" толерантності. Зовнішньою ж опорою може бути ефективна система позитивного права, яка здатна швидко реагувати на будь-які посягання на гідність і права будь-якого свідомого суб'єкта... . Толерантність, вважає О. Губар, є абсолютно культурним явищем, можливим тільки на етапі розвиненої індивідуальної та суспільної свідомості. Тільки розум, мудрість здатні підказати людині, що вона частина єдиного цілого. Стабільність та благо цілого є надійною умовою її особистого блага, реалізації її інтересів і прав" [2, с. 16-17].

Отже, у правовому сенсі толерантність розглядаємо як терпиме ставлення до суспільства і держави, права, традицій, інакомислення. Толерантність як визнання та повага до поглядів інших осіб є наслідком успішної правової соціалізації, – це необхідна якість особи, яка дозволяє запобігати насильству, прийняти плюралізм думок і дій. Її не можна ототожнювати із всюдозволеністю, безпринципністю стосовно порушення діючих правил, порушенням законів. Насамперед толерантність це важлива умова знаходження компромісу, подолання конфлікту інтересів, яку за умови правильно налагодженого механізму правової соціалізації маємо реальну можливість розвивати в українському суспільстві.

Для теорії правової соціалізації важливе розуміння толерантності, як уміння краще розуміти себе та інших людей, вступати з іншими суб'єктами права в правовідношення, взаємодіяти без примусу, але на засадах поваги, довіри і відповідальності, як правової засади, що полягає в юридичній пошані прав людини, їх визнанні як фундаменту, що визначає індивідуальні та державні цілі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галицький І. В. Формування толерантності у правосвідомості та правовій культурі громадян України. Вісник Академії адвокатури України. 2 (2011). С. 16-22. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/vaau_2011_2_2.pdf
2. Губар О. М. Толерантність і компліментарність у контексті культури прав людини. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 34. 2007. С. 15-17. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1386/1/07gomkpl.pdf>
3. Рашидов С. Виховання толерантності в контексті дотримання прав і свобод людини. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 4 (73). 2016. С. 145-153.
4. Тарасишина О. М. Справедливість і толерантність у сучасному праві України. Автор. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. 21 с. 2008. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/991/%D0%A2%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BD%D0%B0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
5. Тарасюк Л. С. Проблема культури толерантності в сучасному суспільстві. Гуманітарний часопис. 1 (2013). С. 39-44. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/gumc_2013_1_7.pdf
6. Шаюк О. Науково-психологічне осмислення толерантності як загальнолюдської проблеми. Психологія і суспільство. 2010. №1. С. 100-111. С. URL: <file:///C:/Users/User/Desktop/122182-260336-1-SM.pdf>